

13. Klaus, P., Muller, S. (2012). Towards a science of logistics: milestones along converging paths'. *The Roots of Logistics: A Reader of Classical Contributions to the History and Conceptual Foundations of the Science of Logistics*, Berlin, DE and Heidelberg, DE: Springer-Verlag, pp. 3-26.

14. Sajbidorova, M., Lusnakova, Z., Dobisova, M. (2016). Management of human resources in agricultural sector enterprises. *Challenges for Natural Resources Management and Society*. pp. 224-228.

Abstract

Makarenko N., Ribeiro Ramos O. Management peculiarities of personnel flows in the logistics systems of agricultural enterprises.

Introduction. The article is devoted to the issues of personnel flow management in the logistics systems of agricultural enterprises and identifies organizational measures that increase the level of staff productivity in modern conditions. Based on the study, a logistic and motivational arrangement of an agricultural enterprise with the use of innovative technologies for personnel flow management was proposed.

The **purpose** of the research was to study the features of personnel flow management in the logistics systems of agricultural enterprises, analysis of existing problems and finding ways to solve them.

Results. The concept of logistics flow management system is analyzed. The relationship between staff simulation and increasing the efficiency of the enterprise is revealed. The basic rules of staff incentives have been studied. Factors influencing the level of wages in agricultural enterprises are described. The factors of the motivational mechanism of the logistics activity at the agricultural enterprise, which reveal the relationship between the systems of motivation and logistics, are studied. The directions of innovation introduction in management of personnel flows in agrarian branch through development of the personnel, system formation of traditional and non-traditional motivation, model development of competences for the agrarian enterprise and use of computer technologies in management of personnel flows are offered.

Conclusions. It is determined that the exiting agricultural sector at the leading position in the competition is possible only if it follows the innovative way of development, and the practical application of socio-economic reserves of effective personnel flow management will have a positive impact not only on the formation and use of labor resources profitability of agricultural enterprises. It is recommended to implement the proposed logistic-motivational arrangement through orderliness of bonuses, performance forecasting and identification of the surcharges impact on performance indicators.

Key words: logistics system, agricultural enterprise, management, personnel flow, personnel stimulation, innovative technologies.

Стаття надійшла до редакції 20.08.2020 р.

Бібліографічний опис статті:

Макаренко Н. О., Рібейро Рамос О. О. Особливості управління кадровими потоками в логістичних системах аграрних підприємств. *Актуальні проблеми інноваційної економіки*. 2020. № 4. С. 25-31.

Makarenko N., Ribeiro Ramos O. Management peculiarities of personnel flows in the logistics systems of agricultural enterprises. *Actual problems of innovative economy*. 2020. No. 4, pp. 25-31.

УДК 330.313:631.11; JEL classification: Q15

DOI: <https://doi.org/10.36887/2524-0455-2020-4-5>

МАКЄЄВ Олександр Олександрович
заступник директора ТОВ «Новітні технології землеустрою»,
здобувач Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва

**СТРУКТУРНІ ПАРАМЕТРИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ
РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СУБ'ЄКТІВ АГРАРНОГО БІЗНЕСУ**

Макєєв О. О. Структурні параметри забезпечення ефективного використання ресурсного потенціалу суб'єктів аграрного бізнесу.

Анотація. Метою дослідження визначено аналіз теоретичних та прикладних аспектів взаємозв'язку структурних параметрів суб'єктів аграрного бізнесу і ефективності використання ресурсного потенціалу. Розкрито еволюцію поняття концентрації з огляду на розуміння суб'єктивно - об'єктивних аспектів генези процесу і характеру впливу на структуру ринку. Здійснено розгляд зв'язку ефективності виробництва з такою ознакою, як розмір підприємства на основі даних Державної служби статистики України. В рослинництві проаналізовано сегмент вирощування зернових та зернобобових культур, показником результативності обрано врожайність та валовий обсяг виробництва. Дослідження актуальної структури виробництва за критерієм масштабу у тваринництві (велика рогата худоба, корови, свині, вівці та кози, птиця свійська) проведено на основі аналізу поголів'я певного виду тварин на одне підприємство та обсягу виробництва тваринницької продукції певного виду по підприємству. Сформульовано робочу гіпотезу, сутність якої полягає у визнанні найбільшого потенціалу процесів вертикальної інтеграції у вирішенні проблеми підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу аграрних підприємств. Доведено, що вертикально інтегровані структури досягають конкурентних переваг за рахунок гармонізації руху матеріального потоку в рамках логістичних процесів; оптимізації каналів збуту готової продукції на основі розробки ефективних схем реалізації; закріплення й розширення джерел надходження засобів

виробництва шляхом включення сировинних зон у структуру виробничого процесу; формування та раціонального використання інвестиційних коштів. Зазначений висновок отримано шляхом аналізу публічних даних діяльності найбільших за критерієм земельного банку агрохолдингів України, що відносяться до групи агропромислово-торгівельних підприємств і поєднують виробництво, промислову переробку, збут продукції кінцевому споживачеві. Запропоновано напрями застосування регулюючого впливу держави в реалізації стратегічної мети гармонізації структурних параметрів досягнення ефективного використання ресурсного потенціалу аграрної сфери.

Ключові слова: суб'єкти агробізнесу, ресурсний потенціал, концентрація капіталу, централізація капіталу, вертикальна інтеграція, агрохолдинги.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Українські землі у поєднанні із багатовіковими традиціями рослинництва та тваринництва, які виступають основою архетипів українського населення, є ключовими конкурентними перевагами для здійснення сільськогосподарської діяльності. Незважаючи на унікальність існуючих ресурсів, питання ефективності їх використання залишається невирішеним через значну відсталість значень параметрів продуктивності використання ресурсів в Україні у порівнянні з провідними країнами світу (урожайність пшениці за 2019 р. у Бельгії за даними FAO перевищує значення по Україні у 2,25 рази, у Великій Британії – у 2,15 рази, у Франції – 1,85 рази).

В умовах висококонкурентних глобальних ринків агропродукції актуалізується увага до формування стратегії оптимізації структурних параметрів суб'єктів аграрного бізнесу з огляду на досягнення мети підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу як на мікро-, так і на галузевому рівнях. З огляду на вищезазначене міркування можна стверджувати, що питання концентрації та централізації капіталу в агросекторі набуває ключового значення, оскільки останні істотно впливають на обсяги та ефективність виробництва, а також перспективи подальшого його розвитку на інноваційній основі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основи управління ресурсами та перші концепції ресурсозбереження представлені у працях відомих класиків наукової думки: Г. Даунс, Л. Купманс, П. Ларкі, Б. Лаффемас, А. Монкретъєн, Т. Сван, А. Сміт, Р. Солоу, В. Темпл, Й. Шумпетер. Комплексними теоретико-практичними дослідженнями проблем формування і ефективного використання ресурсного потенціалу аграрної сфери та його складових – земельних, матеріальних і трудових ресурсів – займалися такі відомі українські науковці як: В. Андрійчук, В. Амбросов, О. Бородіна, В. Бортник, П. Гайдуцький, В. Геєць, М. Гладій, О. Гуторов, А. Гуторов, А. Дзямко, В. Дієсперов, М. Долішній, В. Збарський, К. Кваша, І. Кошкалда, Т. Лепейко, Ю. Лупенко, М. Малік, В. Мацибора, В. Месель-Веселяк, Г. Підлісецький,

В. Россоха, П. Саблук, В. Трегобчук, А. Чалий, В. Юрчишин, І. Шарко, В. Шиян, В. Шибанін, В. Якубів та низки інших. Фінансові аспекти розвитку земельних ресурсів потенціалу розглянуті в роботах таких дослідників як: О. Дачій, М. Дем'яненко, М. Кісіль, П. Лайко, Т. Маренич, М. Огійчук, В. Перебийніс, В. Плаксієнко.

Метою статті є аналіз теоретичних та прикладних аспектів взаємозв'язку структурні параметрів суб'єктів аграрного бізнесу і ефективності використання ресурсного потенціалу.

Виклад основного матеріалу. Поняття «концентрація» розглядається різними школами економічної думки. Умовно в розвитку теорії концентрації можна виділити наступні етапи, які характеризуються різними підходами до трактування цього поняття [1]:

1. XVIII – кінець XIX ст. (класична школа політичної економії). Концентрація розглядається на рівні виробництва та капіталу, ототожнюється з ринковою структурою, нівелюється вплив концентрації на процеси її формування;

2. Кінець XIX ст. (марксизм). К. Маркс сформулював закон концентрації, сутність якого полягає в зосередженні працівників і робочих машин на великих підприємствах. Закон поширюється на всі галузі промисловості і зумовлює структурні зміни в них. Розмежовано процеси концентрації капіталу (як результату приєднання частки додаткового продукту до первісних витрат) та концентрації виробництва (в процесі об'єднання підприємств);

3. Перша половина XX ст. (кембриджська школа політичної економії). Концентрація розглядалася як результат динамічних змін в економічному середовищі. Маршалл А., Робінсон Дж. називають зниження витрат за рахунок економії на масштабах виробництва основним мотивом участі підприємств у процесах концентрації.

Для визначення рівня концентрації виробництва в окремих сільськогосподарських галузях використовуються показники, які відображають галузеву специфіку. Так, у рослинництві застосовуються два основні показники: площа посіву культури та обсяг виробництва продукції цієї культури по

підприємству. У тваринництві – поголів'я певного виду тварин на одне підприємство та обсяг виробництва тваринницької продукції певного виду по підприємству. Твердження про взаємозв'язок ефективності виробництва з такою ознакою, як розмір підприємства,

проілюструємо на основі даних Державної служби статистики України. В рослинництві проаналізуємо сегмент вирощування зернових та зернобобових культур, показником результативності обрано врожайність та валовий обсяг виробництва (табл. 1).

Таблиця 1

Групування підприємств за розмірами зібраної площі зернових і зернобобових у 2019 році [2]

Показники	Кількість підприємств		Обсяг виробництва		Урожайність, ц з 1 га
	одиниць	у % до загальної кількості	тис. т	у % до загального обсягу виробництва	
Підприємства	34673	100,0	59982,1	100,0	53,7
з них з площею, га					
до 100,00	21160	61,0	2426,4	4,0	35,8
100,01-200,00	3665	10,6	2388,3	4,0	44,6
200,01-500,00	4095	11,8	6334,1	10,5	47,6
500,01-1000,00	2766	8,0	9941,4	16,6	50,3
1000,01-2000,00	1917	5,5	14031,0	23,4	52,7
2000,01-3000,00	562	1,6	7667,6	12,8	56,2
більше 3000,00	508	1,5	17193,3	28,7	65,4

Джерело: розраховано автором

Як свідчать дані табл. 1, за середньої врожайності 53,7 ц/га, підприємства з площею земель більше 3000 га перевищують її на 11,7 ц/га, при цьому врожайність в господарствах з банком земель до 100 га менше максимального показника майже на 69%. Підприємства, що мають в обробітку більше 3000 га складають 1,5% від загальної кількості агропідприємств, зайнятих вирощуванням зернових та зернобобових культур, забезпечуючи 28,7% від загальногалузевого обсягу виробництва. Підприємства з найбільшою питомою вагою по кількості (61%) мають площу земель до 100 га і здійснюють внесок до загального обсягу виробництва в 2426,4 тис. га (4%).

Дослідження актуальної структури виробництва за критерієм масштабу у тваринництві здійснимо на прикладах наступних підгалузей: велика рогата худоба, корови, свині, вівці та кози, птиця свійська (табл. 2).

Найбільша питома вага серед підприємств, які займаються вирощуванням великої рогатої худоби, належить господарствам з кількістю поголів'я 100 – 499 голів (33,1%), далі за кількістю - господарства з поголів'ям до 50 голів (26,9%). Найменш розповсюдженими є підприємства з кількістю голів 1000 – 1499 голів (6,9%) та великі підприємства з поголів'ям більше 1500 голів (7,6%). В загальній кількості великої рогатої худоби найбільша питома вага – 39,6%, належить групі підприємств з кількістю поголів'я більше 1500 голів, друге місце з показником 23,8% займають підприємства з кількістю стада 500 – 999 голів. Дані табл. 2 свідчать про те, що найбільше поголів'я корів сконцентроване у господарствах, розмір яких варіює в межах від 100 до 499 голів, вони складають і найбільшу питому вагу у

загальному обсязі виробництва – 42,3%. Сегмент виробництва з розміром господарств до 50 голів посідає друге місце у структурі ринку за кількістю, концентруючи лише 2,3% сукупного поголів'я. Найменша питома вага у кількості підприємств належить структурам з обсягом поголів'я більше 1000 голів – 3,2%. За показником відсотку у загальній кількості свиней місця підприємств за ознакою розміру розташувалися наступним чином: більше 10000 голів – 61,4% (1-е місце), 1000 – 4999 голів – 18,2% (2-е місце), 5000 – 9999 голів – 12,4% (3-е місце), сукупний відсоток підприємств з поголів'ям від 100 до 999 голів складає 8%.

За показником кількості підприємств переважають дрібні господарства з поголів'ям до 100 свиней. Великі підприємства займають 8,5% від загальної кількості. Сектор вирощування овець та кіз є недостатньо розвинутим в Україні, демонструючи загальну невелику кількість – 591 одиницю підприємств. Максимальне значення в градації розміру визначається параметром «більше 500 голів», при цьому зазначений сегмент концентрує більше 60% загального поголів'я, решта – 35,2%. При цьому «великі» господарства склали лише 12,7% від загальної кількості.

Найбільшу концентрацію виробництва в сегменті тваринництва демонструє птахівництво. В зазначеній підгалузі 80,5% загальної кількості вирощується господарствами, що налічують більше 500000 птахів. Дрібні господарства (від 4999 до 49999 голів) складають в сукупності 63% підприємств, при цьому в них вирощується лише 1,8% загального поголів'я. Загальною тенденцією розвитку тваринництва в Україні є концентрація виробництва в рамках великих господарств

промислового тваринництва. При цьому за кількістю останні обіймають останні позиції. Отже, суттєве нарощування потенціалу зазначеного ринку в досягненні мети зростання

присутності на внутрішньому та зовнішньому ринках лежить в площини збільшення показників концентрації виробництва.

Таблиця 2

Групування підприємств за кількістю тварин у 2019 році [2]

Показники	Кількість підприємств		Кількість тварин	
	одиниць	у % до загальної кількості	тис. голів	у % до загальної кількості
кількістю великої рогатої худоби				
Підприємства - усього	2045	100,0	1049,5	100,0
з них мали, голів до 50	550	26,9	11,2	1,1
50 - 99	161	7,9	11,4	1,1
100 - 499	678	33,1	185,4	17,6
500 - 999	360	17,6	250,2	23,8
1000 - 1499	141	6,9	176,0	16,8
більше 1500	155	7,6	415,3	39,6
кількістю корів				
Підприємства - усього	1894	100,0	438,6	100,0
з них мали, голів до 50	625	33,0	10,1	2,3
50 - 99	228	12,0	16,5	3,8
100 - 499	801	42,3	191,5	43,7
500 - 999	175	9,3	116,9	26,6
більше 1000	65	3,4	103,6	23,6
кількістю свиней				
Підприємства - усього	1551	100,0	3300,1	100,0
з них мали, голів до 100	494	31,8	19,8	0,6
100 - 199	203	13,1	29,3	0,9
200 - 499	277	17,9	89,3	2,7
500 - 999	177	11,4	126,2	3,8
1000 - 4999	269	17,3	599,3	18,2
5000 - 9999	57	3,7	408,3	12,4
більше 10000	74	4,8	2027,9	61,4
кількістю овець та кіз				
Підприємства - усього	591	100,0	168,6	100,0
з них мали, голів до 50	200	33,8	4,6	2,7
50 - 99	95	16,1	6,7	4,0
100 - 199	117	19,8	16,8	10,0
200 - 499	104	17,6	31,2	18,5
більше 500	75	12,7	109,3	64,8
кількістю птиці свійської				
Підприємства - усього	424	100,0	127773,2	100,0
з них мали, голів до 4999	160	37,8	157,1	0,1
5000 - 49999	107	25,2	2196,7	1,7
50000 - 99999	34	8,0	2417,7	1,9
100000 - 499999	82	19,3	20189,7	15,8
більше 500000	41	9,7	102812,0	80,5

Джерело: розраховано автором

Ознакою розвитку сучасної сільськогосподарської сфери є консолідація капіталу в інтегрованих формуваннях горизонтального і вертикального типів [3, 4]. Горизонтальна інтеграція передбачає поєднання підприємств однієї сфери аграрного сектора та спрямована на одержання економії при збільшенні масштабів виробництва, посилення конкурентної позиції, а інколи може свідчити про монопольні прагнення її учасників [5, с. 61]. Вертикальна інтеграція представляє собою процес поєднання різних етапів виробництва і збуту сільськогосподарської продукції (від вирощування сировини до її переробки, зберігання та продажу готової продукції) в межах єдиної власності.

Розглянемо напрямки диверсифікації діяльності агрохолдингів, що на 2020 р. посіли місце в Топ-10 латифундистів України (Табл. 7 - Топ-5; Табл. 8 - друга п'ятірка Топ - 10). Дані зібрані з відкритих джерел інформації - офіційних сайтів компаній, аналітичних статей [6, 7].

Аналіз публічних даних діяльності найбільших за критерієм земельного банку інтегрованих формувань (табл. 3 та табл. 4) дозволяє констатувати, що провідні компанії аграрного напрямку в Україні відносяться до групи агропромислово-торгівельних підприємств (виробництво - промислова переробка - збут кінцевому споживачеві).

Спостерігається зацікавленість доповнення ланцюга створення доданої вартості

Інноваційні напрями менеджменту суб'єктів аграрного бізнесу

попередніми видами діяльності, що зосереджено на функціях вирощування посівного матеріалу, інкубаційного яйця, постачання фермерам насіння, засобів захисту рослин, мінеральних добрив. Компанії з другої п'ятірки Топ – 10 латифундистів в Україні характеризуються спільними для всієї групи

сферами діяльності – рослинництво з переважанням вирощування зернових та олійних культур, а також такий елемент сфери логістики як – зберігання зернових та олійних культур. Сфера переробки включена у виробничий ланцюг доданої вартості фрагментарно.

Таблиця 3

Напрямки діяльності агрохолдингів України (Топ-5)

Назва компанії	Сфера діяльності				
	Попередні сфери діяльності	Аграрне виробництво	Переробна галузь	Логістична інфраструктура	Елементи НДДКР
Кернел	-	Виробництво зернових та олійних культур, молочне тваринництво	Виробництво соняшникової олії та шроту	Очищення, сушка і зберігання зернових та олійних культур	-
ПАТ «Ukrland Farming»	Семінництво	Виробництво зернових, птахівництво, вирощування цукрового буряку, м'ясне та молочне тваринництво (КРС)	Виробництво яєчних продуктів, виробництво цукру, виробництво шкіри	Елеваторне господарство, обладнане залізничними шляхами	Система збирання та аналізу даних телеметрії
МХП	Виробництво інкубаційного яйця	Рослинництво, птахівництво	Виробництво соняшникової олії, охолодженої курятини, продуктів швидкого приготування, круп та кормів, виробництво м'ясо-ковбасних виробів, біогаз	Елеваторне господарство	-
Агропросперіс (NCH)	Постачання фермерам насіння, засобів захисту рослин, мінеральних добрив від провідних світових виробників	Вирощування зернових та олійних культур	-	Елеваторне господарство, власний парк автотранспорту, парк залізничних вагонів-зерновозів і локомотивів	-
Астарта - Київ	-	Виробництво зернових та олійних культур, тваринництво	Виробництво цукру, біогазу, переробка сої	Елеваторне господарство	-

Джерело: узагальнено автором

На сьогодні скорочується накопичення земельних ресурсів великими агрокорпораціями. Акцент зміщується на підвищення ефективності виробництва на основі інвестицій в інновації. Як зазначають експерти, великі земельні території в наш час – далеко не гарант

високих та стійких прибутків, ставку слід робити на модернізацію виробництва, використання точних технологій при посіві та обробці, нових стійких до хвороб і погодних умов гібридів насінневого матеріалу [8].

Таблиця 4

Напрямки діяльності агрохолдингів України (друга п'ятірка з Топ-10)

Назва компанії	Сфера діяльності			
	Попередні сфери діяльності	Аграрне виробництво	Переробна галузь	Логістична інфраструктура
Континентал Фармерз груп	Семінництво	Виробництво зернових, олійних та технічних культур	Виробництво крохмалю	Елеваторне господарство, картоплексовища
Епицентр К	-	Виробництво зернових та олійних культур, молочне тваринництво	-	Елеваторне господарство
Аграрні системні технології	-	Виробництво зернових та олійних культур	-	Елеваторне господарство
HarvEast	Семінництво	Виробництво зернових, бобових та олійних культур, молочне тваринництво	Виробництво комбікормів	Елеваторне господарство
ІМК	-	Виробництво зернових та олійних культур, молочне тваринництво	-	Елеваторне господарство

Джерело: узагальнено автором

Вертикально інтегровані формування в аграрному бізнесі розглядаються нами як найбільш перспективні у досягненні

наступних цілей: усунення негативного впливу цінового диспаритету на різних рівнях ланцюга доданої вартості; зниження

сукупних витрат за рахунок гармонізації руху матеріального потоку в рамках логістичних процесів; оптимізація каналів збуту готової продукції на основі розробки ефективних схем реалізації; закріплення й розширення джерел надходження засобів виробництва шляхом включення сировинних зон у структуру виробничого процесу, формування та раціональне використання інвестиційних коштів. Гармонізація структурних параметрів досягнення ефективного використання ресурсного потенціалу аграрної сфери потребує коригуючи дій з боку держави, які, на наш погляд, мають бути сконцентровані на наступних напрямках: збалансований розвиток сільського господарства і сільських територій на основі багатоманітня організаційних форм ведення бізнесу; забезпечення рівних та прозорих умов господарювання в усіх формах підприємств у сільському господарстві та харчово-промисловому секторі; усунення неефективного розподілу виробничих субсидій; стимулювання інвестицій (в тому числі і державних) у прикладну науку і практичну освіту, в створення

ринкових інформаційних систем; розвиток системи консультаційних послуг для фермерських господарств; спрямування державних коштів на розвиток інфраструктури села (доріг, енергії і водопостачання, охорони здоров'я, шкіл тощо); корективи податкового ухилу на користь агрохолдингів та урбанізованих зон з метою достатнього податкового притоку до бюджетів сільських громад.

Висновки. Доведено ефективність стратегії укрупнення та консолідації аграрного виробництва на основі збільшення довжини внутрішньогосподарського ланцюга доданої вартості шляхом реалізації стратегії формування вертикально інтегрованих структур. Позитивний ефект функціонування останніх реалізується в усуненні цінових диспропорцій між сферами доведення аграрної продукції до кінцевого споживача; гармонізації руху матеріального потоку в рамках логістичних процесів – від забезпечення виробництва предметами і засобами праці до оптимізації каналів збуту готової продукції в результаті включення відповідних складових у структуру виробничого процесу.

Література.

1. Большой экономический словарь / Под ред. А. Н. Азрилиана. 6-е изд., доп. – М. : Институт новой экономики, 2004. – 428 с.
2. Державна служба статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/cg.htm
3. **Красноручький О.О.** Концентрація капіталу суб'єктів внутрішнього ринку сільськогосподарської продукції як фактор розвитку інноваційних процесів. URL: http://vlp.com.ua/files/24_25.pdf
4. **Артеменко І.С.** Теоретико-методичні основи концентрації виробництва на підприємствах агропромислового комплексу. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія», серія «Економіка»*. 2016. Випуск 1(29). С. 23 – 28.
5. **Данкевич Є., Данкевич В.** Переваги і ризики надконцентрації агропромислового виробництва та земельних ресурсів: економічний, екологічний та соціальний аспект. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*. Vol. 2, No. 3, 2016. С. 60-74.
6. Топ 100 латифундистов України. URL: <https://latifundist.com/rating/top100#308>
7. Топ-10 крупнейших латифундистов в Украине. URL: https://www.youtube.com/watch?v=YKDYXBV_47E
8. Агрохолдинги України. URL: <https://tripoli.land/agroholdingi-ukrainy>

References.

1. *Bolshoy ekonomicheskiy slovar.* (2004). [Comprehensive Dictionary of Economics]. In *Azriliyana, A. N.* Institut novoy ekonomiki. Moscow. Russia.
2. *Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy.* [Government service of statistics of Ukraine]. Available at: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/cg.htm
3. **Krasnorutskiy, O. O.** *Kontsentratsiia kapitalu subiektiv vnutrishnoho rynku silskohospodarskoi produktsii yak faktor rozvytku innovatsiinykh protsesiv.* [Concentration of capital of subjects of internal market of agricultural produce as factor of development of innovative processes]. Available at: http://vlp.com.ua/files/24_25.pdf
4. **Artemenko, I. S.** (2016). «Teoretyko-metodychni osnovy kontsentratsii vyrobnytstva na pidpriemstvakh ahropromyslovoho kompleksu». *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia», seriia «Ekononika»*. Issue 1(29), pp. 23 – 28.
5. **Dankevych, Ye., Dankevych, V.** (2016). «Perevahy i ryzyky nadkontsentratsii ahropromyslovoho vyrobnytstva ta zemelnykh resursiv: ekonomichnyi, ekolohichniy ta sotsialnyi aspekt». *Agricultural and Resource Economics: International Scientific (E-Journal)*. Issue 2. no. 3, pp. 60-74.
6. Top 100 latifundists of Ukraine. Available at: <https://latifundist.com/rating/top100#308>

7. Top-10 krupnejshih latifundistov v Ukraine. [Top 10 largest landowners in Ukraine]. Available at: https://www.youtube.com/watch?v=YKDYXBV_47E

8. Agricultural holdings of Ukraine. Available at: <https://tripoli.land/agrokholdingi-ukrainy>

Abstract

Makieiev O. O. Structural parameters of ensuring efficient use of resource potential of agricultural business entities.

The purpose of the study is to analyze the theoretical and applied aspects of the relationship between the structural parameters of agricultural businesses and the efficiency of resource potential. The evolution of the concept of concentration is revealed taking into account the understanding of subjective - objective aspects of the genesis of the process and the nature of the influence on the market structure. The connection of production efficiency with such a feature as the size of the enterprise is considered on the basis of data from the State Statistics Service of Ukraine. In crop production, the segment of growing cereals and legumes was analyzed, the yield and gross production volume were chosen as an indicator of effectiveness. The study of the current structure of production by the criterion of scale in animal husbandry (cattle, cows, pigs, sheep and goats, poultry) was conducted on the basis of analysis of livestock of a particular species per enterprise and the volume of livestock production of a particular species. The working hypothesis is formulated, the essence of which is to recognize the greatest potential of the processes of vertical integration in solving the problem of improving the efficiency of the resource potential of agricultural enterprises. It is proved that vertically integrated structures achieve competitive advantages due to the harmonization of the movement of material flow within the logistics processes; optimization of sales channels of finished products based on the development of effective sales schemes; consolidation and expansion of income sources of production means by inclusion of raw material zones in structure of production process; formation and rational use of investment funds. This conclusion was obtained by analyzing public data on the activities of the largest by the land bank of agricultural holdings of Ukraine, belonging to the group of agro-industrial and commercial enterprises and combining production, industrial processing, marketing to the final consumer. The directions of state regulatory influence application are offered in the strategic purpose realization of harmonization of structural parameters of achievement of resource potential effective use of agrarian sphere.

Keywords: agribusiness entities, resource potential, capital concentration, capital centralization, vertical integration, agroholdings.

Стаття надійшла до редакції 20.08.2020 р.

Бібліографічний опис статті:

Макеєв О. О. Структурні параметри забезпечення ефективного використання ресурсного потенціалу суб'єктів аграрного бізнесу. Актуальні проблеми інноваційної економіки. 2020. № 4. С. 31-37.

Makieiev O. O. Structural parameters of ensuring efficient use of resource potential of agricultural business entities. Actual problems of innovative economy. 2020. No. 4, pp. 31-37.

УДК 339.138:338; JEL classification: Q13

DOI: <https://doi.org/10.36887/2524-0455-2020-4-6>

ГРЖЕВА Ольга Миколаївна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності, Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка, ORCID ID: 0000-0003-4548-3512

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ОЦІНКИ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ АГРАРНОГО БІЗНЕСУ

Гіржева О. М. Методологічні засади оцінки маркетингової діяльності суб'єктів аграрного бізнесу.

Вступ. Одним із важливих факторів забезпечення економічної стабільності суб'єктів аграрного бізнесу є маркетингово-збутова діяльність, тому розробка методологічних підходів її оцінювання на основі системи збалансованих показників із урахуванням особливостей галузі, стратегічної бізнес-орієнтації підприємства дозволить суб'єктам господарювання реалізовувати оперативні та стратегічні цілі й завдання щодо сталого розвитку на основі реалізації маркетингових функцій. Система маркетингу аграрної галузі економіки має свої особливості, які визначаються специфікою сільськогосподарської продукції, на відміну від підприємств промисловості, для яких більшість вчених розроблювали методики оцінки здійснення маркетингової діяльності та її ефективності.

Метою статті є розробка методологічних засад щодо оцінки маркетингової політики та заходів з її реалізації на аграрних підприємствах та інших суб'єктах господарювання аграрного бізнесу.

Результати. У загальному вигляді ефективність маркетингової діяльності визначено як відношення сукупного дисконтованого прибутку, отриманого від реалізації маркетингових заходів у кожному році розрахункового періоду, до сукупних дисконтованих витрат на здійснення цих заходів. Маркетингова діяльність вважається ефективною, якщо індекс доходності більше ставки на капітал, і неефективною – якщо менший. Запропонована методика оцінки стану і ефективності маркетингової діяльності сільськогосподарських підприємств полягає у проведенні анкетного опитування керівників підприємств та визначенні кількісних показників стану маркетингової діяльності, отриманих як методами анкетування, так і діагностики стану підприємств за звітними даними.

Висновки. В якості основних показників ефективності маркетингової діяльності сільськогосподарських товаровиробників запропоновано використовувати такі: ринкова частка підприємства на основних ринках